

ТЕМИ ОТ МЕДИИТЕ

14.10.2013 г.

Важни обществено-икономически и политически теми

Вестник Капитал

✓ Малко по-ляв бюджет

Как (не) трябва да изглеждат държавните финанси през 2014, за да върви икономиката

Критиките на опозицията към финансовата политика на управляващите обикновено приличат на наставленията на минавачи към опитваща да паркира успоредно млада девойка: "Не така. Дай пълен наляво. Айде, слез аз да го направя." В този жанр доскоро умело се упражняваше и БСП, като използваше богат арсенал – от хумористични листовки до идеологически нападки. Сега, вече начело на държавата, БСП и ДПС са поставени в подобна ситуация – криза е (все още), приходите не достигат, а очакванията към държавата растат всеки ден. Или накратко мястото е тясно и екипът на финансовия министър Петър Чобанов ще трябва с доста маневри да намести бюджета, така че да не удари икономиката. Както и да не допуска някои от грешките на ГЕРБ – задържане на пари на бизнеса, изливане на средства в нереформирани сектори и влошаване на бизнес средата.

Бюджетът е един от най-важните механизми, чрез които властта провежда своите политики и с едно погрешно решение може да замрази или пък да подкрепи икономическата активност. Бюджет 2014 ще е първият самостоятелно изготвен от правителството на "Орешарски", съответно ще се гледа много внимателно - от една страна, дали се изпълняват щедрите предизборни обещания на управляващото мнозинство за повече социални разходи, а от друга, дали кабинетът няма да се отпусне твърде много и (под политически натиск) да вкара държавата в опасна спирала дълг - дефицит - растящи лихви. Това вероятно зависи и от оценката на управляващите за хоризонта на техния мандат. Ако си дават по-малко живот, най-вероятно и популистките и грешни решения в проектобюджет 2014 ще са повече. Логиката е проста – ако си начело на държавата и ти е за последно, ще искаш и да харчиш така. А единственото гарантирано нещо е, че пак ще има по-скоро подигравателни, отколкото конструктивни съвети от опозицията в лицето на ГЕРБ.

Червени амбиции

Всъщност най-голямата заплаха догодина изглежда политическа и идва от левите редици. Ако се съберат всички искания за повече социални разходи, сигурно ще са стотици. Това е като бройка, а като сума ще се мери в милиарди. Отделно трябва да се има предвид, че всяко решение за увеличение на плащания като пенсии или майчински води до системно натоварване на разходната част на бюджета. Така при равни други условия – ако ръстът на икономиката продължава да е нисък, това води по-голям дефицит, свиване на разходи за други системи (за да могат да се плащат увеличаващите се социални) или увеличаване на данъците. Последното би оставило икономиката на точката на замръзване.

Друг проблем според Георги Ангелов от "Отворено общество" е желанието да се решат проблемите на държавните мастодонти по най-неефективния начин - чрез субсидии през бюджета. "Ясно е, че при това управление проблемите на неефективните държавни предприятия ще се замазват. Въпросът е след ВМЗ - Сопот, да не стане практика държавата да излива милиони в губещи държавни фирми без резултат", казва икономистът.

Логично, исканията от левите редици са дефицитът и догодина да е като тази, т.е. 2% от БВП, приходите да се напрегнат още 1.2 млрд. лв., т.е. да се осигури поле за повече разходи.

"Растежът на данъчните приходи сериозно се забавя през периода юни - август. Ако не могат да съберат приходите тази година, въпросът е как другата бюджетът ще издържи с още по-натоварена приходна и разходна част. Затова събираемостта и растежът на икономиката догодина ще са ключови", допълва Георги Ангелов.

Очакванията на правителството са за 1.8% ръст на БВП догодина, движен по равно от съживените инвестиции и потребление. Прогнозата е малко по-оптимистична от тази на Международния валутен фонд (1.6%) и е в синхрон с очакванията за глобално раздвижване на икономиката. Външната среда обаче си остава крайно непредвидима и остава рискът (както тази година) очакванията да се окажат нереалистични. Така че до голяма степен догодина ще е важно дали правителството ще спомогне за задвижване на стопанската активност, или пък ще я потопи.

"Сега се предприемат стъпки за стабилизиране на бизнес средата – мерки като разплащането с бизнеса и връщането на задържаня ДДС биха добавили според мен около 0.3 пункта към икономическия растеж. Така че е важно рисковете - политически и икономически, да се управляват добре", е мнението на Любомир Дацов, който беше зам. финансов министър в две правителства.

Подготовка за още дълг

Колкото и на БСП да им се иска да бъдат леви и социални, все пак ще трябва да се съобразят с още една особеност – догодина държавата ще трябва да излезе на пазара на дълг. В началото на 2015 г. падежират глобалните доларови облигации на стойност 1.2 млрд. долара, емитирани, когато финансов министър беше Милен Велчев. А и догодина бюджетът отново ще е на дефицит, който при спряла приватизация и малък фискален резерв също ще трябва да се финансира с дълг (*виж другия текст*).

"През следващите три години нужното финансиране на дефицита ще е за около 3 млрд. лв. От друга страна, за да има стабилност, фискалният резерв би трябвало да е на нива от около 6.5 млрд. лв. Така нужният ресурс, който държавата ще

трябва да привлече, нараства минимум до 5 млрд. лв.", пресмята Дацов.

За да може държавата да набере ресурс на приемлива цена обаче, ще трябва да покаже, че е в добра финансова форма. Тоест показателите за дълг, бюджетен дефицит, перспектива за развитие, стабилност на банковия сектор и т.н. са важни. "Бюджетът догодина е от изключително значение предвид предстоящите дългови емисии, което означава, че приоритетите му, а и самата фискална политика – рестриктивна или не, ще окажат сериозно влияние върху привличането на финансов ресурс. От тази гледна точка планираният дефицит през следващата година трябва да е по-нисък в сравнение с тази и това трябва да се постигне не като се увеличават данъци или се налагат нови, а като се свиват разходи", обяснява Калоян Стайков от Института за пазарна икономика.

От направените от управляващите анонси към момента е ясно, че заложеният дефицит за 2014 г. ще бъде 1.8% от БВП. "Според мен реалният ще е по-малък – 1.2-1.3% от БВП. Така правителството може да покаже, че е добър мениджър", казва Дацов. И допълва, че вече няколко години бюджетът е на структурен дефицит и е логично в един момент да се предприемат мерки за неговото постепенно свиване.

Ефективност, моля

Държавата може да провежда политики и чрез разходната част на бюджета – когато пренасочва средства към един или друг сектор. Въпреки че по принцип подобен подход е със сгрешена логика, финансовият министър дори може да изисква реформи чрез натиск през разходите. Рискът, при такъв прием е хронично недофинансираните сектори да генерират допълнително недоволство (което и без това вече все по-често намира отдушник чрез протести), а в един момент хронично недофинансираните сектори тотално да колабират и да има нужда от много по-сериозни инвестиции в съживяването им.

"Според мен най-важното, което трябва да се направи в бюджет 2014 г., е структурата му да не остане такава, каквато беше през 2013 г. и каквато е от 2008 г. насам. През последните пет години икономиката на страната претърпя значителни промени. Системите за социално и здравно осигуряване плачат за реформа от години и постоянният ръст на отделните за тях средства е достатъчно красноречив за тази нужда", обяснява Калоян Стайков. Той добавя, че другата сериозна тежест за бюджета е бъркането на държавата в икономическите дейности на страната чрез всевъзможни субсидии, държавни кредити и гаранции и др. "Ако това не беше проблем до 2008 г., то последните години със сигурност се превърна в такъв. Бюджетът трябва да се приспособи към новата икономическа реалност по същия начин, по който частният сектор и домакинствата го правят – като си постави приоритети, защото не разполага с неограничен финансов ресурс."

Виждането на Любомир Дацов е малко по-различно. "Основно правило е, че да правиш политика трябва да имаш възможност да реструктурираш разходи в бюджета. Не виждам как в момента може да се пренасочат разходи от една сфера към друга, без преди това да бъдат направени структурни реформи в публичния сектор – основно в образование, здравеопазване и МВР. Друг е въпросът, че свиването на разходи спира да работи и става безсмислено, има цели системи, които са критично недофинансирани спрямо структурата си. Нито е ефективно, нито е устойчиво", казва той. Освен как да похарчи най-ефективно разходите финансовият министър трябва да предвиди и буфери в бюджета догодина. Ангелов дава пример с европроекти, за които Брюксел не пожелае да възстанови средствата предвид края на програмния период. Тогава това ще е за сметка на бюджета.

Ако има нещо, за което икономистите са единодушни, то е, че и да има съкращения на разходи, това не трябва да се прави механично. Както и че са нужни (едва ли ще ви изненадаме) реформи. За тях обаче този кабинет ще има много по-малко търпимост от предходните.

Бюджет в аванс

Работата по бюджета за следващата година е на финалната права и в момента е на етап съгласуване на парите по ведомства. От изтеклата до момента информация става ясно, че финансовото министерство подхожда умерено консервативно. В сравнение с тази година бюджетният дефицит се свива леко – на 1.8% от БВП (2% в бюджет 2013 след актуализацията). В същото време се прави опит и за ограничаване на разходите за администрация. В писмо до всички първостепенни разпоредители с бюджетни кредити, с което "Капитал" разполага, финансовият министър изисква разчетите за разходите за заплати за 2014 г. да бъдат изготвени при 10% съкращение на числеността на персонала. А това най-вероятно означава и че правителството има желание да проведе някакъв вид административна реформа. Ведомството, което ще получи повече средства (но не за административни разходи), ще е образователното – с 80 млн. лв. повече.

Въвежда се и още едно ограничение – на ангажиментите за разходи, които всяко ведомство ще може да поема през 2014 г. То е свързано с новия закон за публичните финанси, който беше приет от ГЕРБ, но влиза в сила от догодина. Така реално ще има отчетност и прогнозируемост не само на това какво се харчи текущо през съответната година, но и на финансовите потоци и поетите от всяко ведомство нови задължения. Идеята е, че така би трябвало да се избегне сценарият на скритите по чекмеджетата многомилionни договори, с които всяка стара власт посреща новата. А тя съответно да използва това като оправдание да раздува дефицита в бюджета.

Друг нов момент в проекта за догодина е пакетът от социални разходи. Те се очаква да са 650 млн. лв. повече в сравнение с тази година и ще са за пенсии, социални помощи и други разходи в този сектор, по думите на социалния министър Хасан Адемов. Въпреки възраженията на бизнеса догодина минималната заплата (МРЗ) се увеличава от 310 на 340 лв., максималният осигурителен доход се качва от 2200 на 2400 лв. Така максималната пенсия за възраст и стаж също расте – до 840 лв., или 35% от максималния осигурителен доход. Друг е въпросът, че ново увеличение на административно определяните от държавата прагове като МРЗ, минималните и максималният осигурителен праг всъщност може да имат обратен на търсения ефект. "Винаги идеята е била, че чрез увеличаване на минималните прагове се намалява сивата икономика, т.е. увеличават се приходите в бюджета. В кризата обаче се случи нещо друго –

увеличаването на минималните прагове и други тежести върху пазара на труда доведе до много по-дълга и продължителна загуба на работни места отколкото в други страни, ударени от кризата", обяснява Георги Ангелов.

✓ Йоханес Хаан: Удвояваме парите за малки и средни предприятия, включително в България

Еврокомисарят по регионална политика пред "Капитал" за настоящето и бъдещето на еврофондовете

Каквото и да ви казва метеорологичната прогноза, октомври ще бъде горещ месец в Брюксел. До неговия край, надява се Европейската комисия, парламентът ще одобри едновременно и мащабна реформа в регионалната политика (еврофондовете), и общия бюджет за периода 2014 - 2020 г. Това е доста амбициозна програма, като се има предвид колко мудно вървят напоследък преговорите за каквото и да било в Европа.

Човекът, който чака може би с най-голямо нетърпение, е европейският комисар по регионална политика Йоханес Хаан. Без реформата и бюджета той е на практика с вързани ръце три месеца преди да започне новият период. "Надяваме се да се договорят до края на октомври, за да може всички - от Брюксел до местните власти, да са сигурни за парите и за новите правила", казва Хаан. Реформата, подготвена от неговото ведомство, е петата поредна промяна в регионалната политика на Европа от 1988 г. насам. Този път тя е наистина мащабна, защото се опитва да свърже харченето на пари с постигането на цели. Както обяснява еврокомисарят по време на общ дебат с журналисти от цяла Европа, "до момента се наблягаше предимно на финансовата отговорност - дали парите се харчат по правилата". Сега Европейската комисия, притисната от кризата и съкращаването на бюджета, иска да натовари новите проекти и със смисъл - дали се харчат качествено. Без затоплящи се басейни, казва Хаан.

"Важно е да се каже, че навсякъде в Европа, включително България, където има нужда от доста инвестиции в инфраструктура, подкрепата за икономиката трябва да заема не по-малко важно място. Това включва запазването на работни места и създаването на нови", посочва пред "Капитал" комисарят. Мислим да удвоим парите, които отиват за подкрепа на малки и средни предприятия в Европа - от 70 млрд. евро в сегашния период до 140 млрд. евро следващия. Това трябва да бъде договорено и с България." Той одобрява прогреса, който се вижда в черновите на споразумението, пристигащи от София, но посочва къде има още работа. "За да отблокираме сумите в някои области, ще трябва да получим стратегии - например в транспорта, в подкрепата на малките и средните предприятия, и после ще трябва да се договорим за някакви ясни измерители, които да следим." С други думи - повече бизнес, по-малко инфраструктура.

Пазете хората

Хаан има няколко забележки към българските власти, които обаче прави по типичния за еврокомисарите завоалиран начин. Първата е за начина, по който бяха представени от правителството парите за новия период. "В България има недоразумение - парите не са по-малко за новия период. Има леко увеличение - от 6.7 млрд. на 7.1 млрд. евро. Казвам го, защото в българската преса имаше някакви коментари за намаления." Коментарите, разбира се, бяха следствие от пресконференцията на отговорните за фондовете министри. На нея парите бяха представени без 7% резерв, който всяка програма трябва да има през този период и който ще бъде отблокиран при добро представяне през 2019 г. "Не беше включен също и делът във фонда Connecting Europe, където е напълно реално да се вземат тези пари, защото те са запазени за България, ако тя може да ги вземе и ползва", посочва Хаан. Еврокомисарят има право да недоумява - България е всъщност една от четирите страни, които са с увеличени пари за този период.

Другата забележка е свързана с махането на обучени кадри. "Това, разбира се, зависи от всяка страна, но където е възможно, нека се избягва махането на хора. Инвестираме много в квалификация и всяко правителство трябва да има интерес от хора с познания. Не е много лесно да се справиш с [еврофондовете](#) и с изискванията, затова тези хора са актив." В България до момента има сменени трима шефове на оперативни програми - "Конкурентоспособност", "Техническа помощ" и "Регионално развитие". Първата така или иначе търпи честа смяна на шефове, втората бе отстранена, защото се забавила прекалено много с програмата след идването на новото правителство, а за освобождаването на Деница Николова от "Регионално развитие" така и не бе дадено смислено обяснение.

И пазете парите

Всъщност, казва източник от комисията, пожелал анонимност, Хаан е решил да бъде по-директен още в посещението си в България преди седмица. Тогава комисарят казал в прав текст, че трябва да се спре с обвинението за несправяне към управляващите органи, защото те били най-добре функциониращата в момента в България част от системата на евросредствата. На пресконференция в Брюксел той посочва, че България е единствената държава в съюза, освен Швеция, в която в последните три години няма спряна програма или пари.

Пред "Капитал" комисарят казва, че смяната на три правителства за една година не е забавила темпа на усвояване и той все така е около 7%, колкото беше в най-добрите години на ГЕРБ. "Този темп, наложен от предишното правителство, ще се запази и тази година. Но аз очаквам, за да не се загубят пари, да се увеличи този капацитет. Би трябвало, като се използват старите постижения, да се подобри системата - да се получи един качествен скок. Това важи особено за местно и регионално ниво. На централно ниво ситуацията се подобри значително."

Простата сметка показва, че ако запазим темп от 7%, при сегашно ниво от 36%, ще усвоим малко над половината пари. Разбира се, надеждите остават в последните две години - 2014 г. и 2015 г., да завършат най-големите и трудни проекти, като например водните и транспортните. Това обаче също изключва сътресения в системата. "Правителството знае, че нещата не бива да са усложнени, трябва да се усвоява бързо, защото идва крайният срок. Не бива да има твърде много промени в системата", предупреждава Хаан, след като е обяснил, че не е напълно наясно какво ще прави новото министерство на инвестиционното проектиране. "Ако съм честен, няколко пъти питах по този въпрос. Бях в България преди седмица и пак го повдигнах. Това, което ми казаха, е, че новото министерство отговаря за разрешителните за строителство на големите проекти, така че не отговарят за самото прилагане на проектите."

✓ Минус 10% бюрокрация

Правителството се опитва да смали администрацията, но механично и без анализ

Кракча напред в посока административна реформа или просто начин да се ограничат "кухи" разходи в министерствата. Това са двете възможни обяснения за намеренията на правителството през следващата година.

В писмо на финансовия министър Петър Чобанов, изпратено до около 50 ведомства, се иска разходите за заплати в проектобюджетите им за 2014 г. да бъдат пресметнати при 10% съкращение на числеността на персонала. Инструкциите са до всички министерства, както и до администрациите на Министерския съвет, на Народното събрание и на президента, Националния осигурителен институт, здравната каса, агенции и комисии, националната статистика, националното радио и телевизия и други (общо 49 ведомства плюс второстепенните им разпоредители с бюджетни кредити - т.е. агенциите и структурите, които са им на пряко подчинение).

Съкращенията трябва да са не на база реално заети, а по-скоро са на щатните бройки, които невинаги са попълнени на 100%. За последните ведомства дори получават средства за заплати, които обикновено се разпределят между реално заетите в тях. "Кухите" работни места в доста администрации обаче са под 10%, което означава, че може да има и реални съкращения на хора.

Желанието на управляващите да свият раздутата администрация е логично - икономиката продължава да е в полузастой, бюджетът ще е на дефицит за поредна година, а и ако се правят някакви реформи, е най-добре това да е в началото на мандата (макар че на този кабинет ще му е още по-трудно заради ниската обществена подкрепа). Въпросът е как ще бъде извършено съкращението, защото механичното рязане изглежда справедлив подход, но най-ефективният изисква преди това да бъде направен функционален анализ. В противен случай работата на някои структури може да бъде затруднена.

Раздут щат

Ведомствата изготвят разчетите за разходите за заплати на база щатна численост на персонала - понякога тя може и да не е попълнена. Към края на 2012 г. 7.8% от щатните бройки в администрацията са били незаети, показва докладът за състоянието на администрацията за 2012 г. Трябва да се има предвид обаче, че след като беше създадено Министерството на инвестиционното проектиране, много ведомства промениха устройствените си правилници и преотстъпиха щатове точно с цел да не се раздува държавната машина.

По-нови данни за заетите и незаетите работни места в администрацията обаче няма. Общо щатната численост в държавната машина в края на миналата година е била 145 хил. бройки. По груба сметка това са малко под 5% от всички заети в страната (около 3 млн. души). Само Министерството на вътрешните работи получава средства за 55 хил. бройки, като това е с 5% под миналогодишната цифра. Тогава МВР съкрати 3 хил. от "кухите" работни места, но остават още 6.5 хил. такива, за които държавата продължава да плаща. Най-много служители призраци има точно в министерствата - над 11%. Вероятно обаче има и ведомства, където няма незаети бройки и ако те попаднат под общия аршин от 10%, това ще затрудни работата им.

Според вицепремиера Даниела Бобева, цитирана от Mediapool, може да се наложат съкращения в държавната администрация, но това няма да засегне най-важната ѝ функция – контролната. "Едва ли има български гражданин, който счита, че не трябва да се намалява администрацията", допълва тя.

Рязане поравно

Механичното рязане с по 10% от всички ведомства може и да звучи най-справедливо, но ако не е направена оценка за това какъв и колко персонал е реално необходим на всяко едно от тях, може да бъде вредно. "Намалението на разходите е необходимо, но не по този начин - без да е съобразено с това кое ведомство какви функции има, с колко хора разполага и дали са му достатъчни", казва депутатът от ГЕРБ.

Според Петър Ганев от Института за пазарна икономика най-удачният вариант за подобен тип реформа е първо да се изготви функционален анализ и така да се оцени необходимостта от орязване на администрацията по ведомства. "Може да се окаже, че има звена, където трябва да се съкратят 100% от щата и такива, където има недостиг", смята той. "Ако крайната цел е да има по-малко персонал при по-високи заплати, това би било добър подход за администрация като нашата - с раздут щат и ниска производителност", допълва икономистът. Трябва да се има предвид и че бюджетните предприятия имат малък буфер. Те могат да назначат през дадена година до 8% повече служители от утвърдената бройка.

Търсен ефект

Вицепремиерът Бобева обясни, че при условията на едни по-свити рамки на бюджета, ако искат да бъдат фискално разумни, ще се наложат съкращения в държавната администрация. "През последните години се забелязва едно нагоряване на агенции. Имаме едно увеличение на администрацията, така че ще трябва съкращения", аргументира се тя. Според информация на вестник "Сега" съкращаването на числеността на персонала с 10% в министерствата и държавните органи ще спести на бюджета над 200 млн. лв. През тази година пък за заплати са предвидени 2 млрд. лв., като тази сума не включва възнагажденията в здравната каса и осигурителния институт.

"От една страна, ние намаляваме административната тежест, опитваме се да ограничим режими. (...) Когато стигнем до съкращенията и отказ от ненужни структури, тогава става трудно", каза още вицепремиерът. Логично замисленото рязане на администрация вече среща официален и неофициален отпор в държавната машина, затова и премиерът Пламен Орешарски побърза да заяви, че този въпрос предстои да се обсъжда в хода на бюджетната процедура.

Таван на задълженията

От писмото на финансовия министър става ясно, че за държавните ведомства ще има и още едно ограничение – на ангажиментите за разходи, които всяко от тях ще може да поема през 2014 г. Така реално ще има отчетност и

прогнозируемост не само на това какво се харчи текущо през съответната година, но и на финансовите потоци и поетите от всяко ведомство нови задължения. Така би трябвало да се избегне сценарият на скритите по чекмеджетата многомилionни договори, с които всяка стара власт посреща новата. А тя съответно да използва това като оправдание да раздува дефицита в бюджета.

Парчета от бюджетния пъзел

"В проектобюджета до този момент сме съкратили разходите за текуща издръжка с приблизително 10%, за да останат средства за други политики", заяви през уикенда премиерът Пламен Орешарски. Парите ще се насочат към конкретни политики, а се очаква да има и целеви ресурс, за който министерствата да се състезават с конкретни програми за стимулиране на растежа и заетостта.

Някои ведомства обаче ще получат повече средства догодина. Едно от тях е образователното министерство, като увеличението, за което се говори неофициално е 80 млн. лв.

Пакетът от социални разходи за догодина също ще се увеличи. Миналата седмица министърът на труда обяви пред социалната комисия, че става дума за 650 млн. лв. повече в сравнение с тази година. От тях 370 млн. лв. са предназначени за пенсии. Увеличаването на доходите за старост по швейцарското правило (според ръста на осигурителния доход и на инфлацията) от 1 юли догодина ще струва 120 млн. лв. Замразяването на възрастта и стажа за пенсиониране ще струва на бюджета още 45 млн. лв. За вдигането на детските надбавки с 5 лв. (до 40 лв.) към 50 млн. лв. Въпреки възраженията на работодателите догодина минималната заплата се увеличава от 310 на 340 лв., а максималният осигурителен доход се качва от 2200 на 2400 лв. Така максималната пенсия за възраст и стаж също расте – до 840 лв., ако съотношението ѝ към максималния осигурителен праг остане 35%.

Вестник Стандарт

✓ Четири стълба в новия бюджет

Четири стълба ще има в бюджет 2014. Бедност, икономически растеж, образование и здравеопазване са водещите приоритети в новия финансов план на държавата. Това съобщи пред "Стандарт" участник в работната група, която изготвя проекта за бюджет. Той уточни, че икономическият растеж включва увеличение на потреблението, разплащане с бизнеса и подобряване на инфраструктурата в малките населени места.

Бедните и бизнесът ще получат най-много. В бюджета са заложили 810 млн. лева приходи спрямо миналата година. "1% от БВП в повече в сравнение с 2013 година ще бъде приходната част на бюджета", обяви специално за "Стандарт" премиерът Пламен Орешарски. Той допълни, че разчетите за следващата година са готови и до края на този месец ще бъдат посочени по-конкретните параметри. Ще се организират дискусии със социални партньори по основните, заложили политики. Премиерът допълни, че кабинетът има амбиция да подобри работата в здравеопазването, в иновативните политики, социалната сфера. Според източник от работната група първоначалните сметки посочили, че приходната част ще е с 760 млн. лв. в повече в сравнение с миналата година. Допълнителни финансови разчети обаче показали, че ще има 2% ръст на икономиката и 1 процент увеличение на приходите от данъци. Това автоматично увеличило приходната част на бюджета.

656 млн. лева отгоре ще са разходите в социалната сфера догодина. Останалите допълнителни пари ще отидат за подпомагане на бизнеса, подобряване на инфраструктурата на малките общини и образование. На този етап бюджетът предвижда вдигане на минималната работна заплата на 340 лв. от януари. Второ увеличение не е предвидено. Големият спор е откога да се въведе швейцарското правило. Според социалния министър Хасан Адемов то трябва да влезе в сила от 1 юли. БСП смята, че това трябва да стане от април.

370 млн. лв. в повече ще отидат като допълнителни разходи за пенсии, показват разчетите на НОИ. Според тях прилагането на швейцарското правило за индексация от 1 юли 2014 г. ще струва 120 млн. Освен това заради замразяването на възрастта и стажа за пенсиониране през 2014 г. НОИ ще трябва да плаща 45 млн. лв. повече за 15 300 пенсионери.

С около 60-70 млн. лв. повече ще са плащанията за обезщетенията за майките, които догодина вече ще са 340 лв., колкото минималната работна заплата.

В същото време в бюджета на Държавното обществено осигуряване се очакват около 100 млн. лв. повече приходи от осигуровки. Те ще дойдат от увеличението на максималния осигурителен доход от 2200 лв. на 2400 лв., от ръста на минималната работна заплата с 30 лв. и на минималните осигурителни доходи. Все още социалният министър Хасан Адемов не е разписал новите осигурителни прагове за 2014 г., защото продължавали преговорите в сектор "Здравеопазване". Ако там не се постигне съгласие за увеличение, средният ръст на най-ниските възнаграждения, под които не може да се начисляват осигурителните вноски, ще бъде около 2%. Догодина държавата трябва да направи и повече разходи за детски надбавки. Увеличението на месечните помощи за деца с 5 лв. ще струва 48 млн. лв. допълнително към сегашните 400 млн. лв., които се харчат годишно.

Двойно повече пари за насърчаване на заетостта през 2014 г. е поискал социалният министър Хасан Адемов.

"Предложили сме на финансовия министър за догодина за националния план за насърчаване на заетостта да се отпуснат 143 млн. лв., ще сме доволни и на 120 млн. лв.", заяви Адемов. През последните две години бюджетът е отпуснал за тези дейности по около 70 млн. лв. годишно.

Режат от наука, дават на школата

Просветното министерство отсега гарантира увеличаването на парите в няколко области, независимо от орязването на бюджета си. Отсега е сигурно, че малките училища ще получат повече пари следващата година, като те ще бъдат сметнати по нов коефициент. Ведомството ще започне и да плаща транспорта на всички учители, които пътуват от дома

си до училище в друго населено място. Обезпечени са и парите за учебници. Увеличение на учителските заплати обаче не е заложено. Министър Клисарова каза, че ще се бори това да стане, но не е сигурно. Според депутати при намаляването на бюджета ще се пести най-вече от парите за наука. Въпреки това обаче може да има известно увеличение в бюджета на БАН, който четвърта година е 59 млн.

Още 650 млн. за майки и пенсии

С малко над 650 млн. повече се очертава да бъде общият бюджет за социални и осигурителни плащания и намаляване на безработицата през 2014 г. Поне половината от тях ще отидат като допълнителни разходи за пенсии, показват разчетите на НОИ. С около 60-70 млн. лв. повече ще са плащанията за обезщетенията за майките. Догодина държавата трябва да направи и още разходи за детски надбавки. Увеличението на месечните помощи за деца с 5 лв. ще струва 48 млн. лв. допълнително към сегашните 400 млн. лв., които се харчат годишно. Двойно повече за насърчаване на заетостта през 2014 г. е поискал социалният министър Хасан Адемов. "Предложили сме да се отпуснат 143 млн., ще сме доволни и на 120 млн. лв.", заяви Адемов. През последните две години бюджетът е отпуснал за тези дейности по около 70 млн. лв. годишно.

Дават повече за влакове и пощи

Очакваме бюджетът за транспорт да бъде увеличен спрямо сегашния, коментираха за "Стандарт" от ресорното министерство. За пътническите жп превози се очаква компенсацията да скочи спрямо сумата за тази година. Тя е 170 млн. лв. Поискали сме в бюджета да бъдат заложени 200 млн., които са крайно необходими за стриктното изпълнение на договора, обясниха от железниците. Там са почти сигурни, че част от тази сума отново ще бъде орязана, но имат уверението, че компенсацията за 2014 г ще е по-голяма от сегашната и ще достигне поне 180 млн. лева. Ще бъде увеличена и субсидията за "Български пощи".

Отрязаха 12% от агропарите

Издръжката на земеделското министерство да бъде орязана с 12%, предвижда проектобюджетът за 2014 г. Така ведомството на проф. Димитър Греков ще получи около 210 млн. лв., което е с 31 млн. лв. по-малко от миналата година. Финансовите експерти от министерството изчисляват, че от 2008 г. досега агробюджетът е орязан с 40%. Затова се очаква Греков да поиска разговори с финансовия министър Петър Чобанов и с премиера Пламен Орешарски. В тях той ще настоява поне за запазване на настоящия бюджет.

Половин милион иска Темида

Общо 543, 6 млн. лв. бюджет е поискал за следващата 2014 г. Висшият съдебен съвет. Според Ясен Тодоров от ВСС 500 млн. лв. бюджет за 2014 г. ще са достатъчни, за да могат да се проведат нормално конкурси и да се запълнят свободните щатове. Шест поредни години Темида получава бюджет около 400 млн. Сериозни разходи се очакват през 2014 г. около преместването на Софийския районен съд и прокуратура. Според запознати най-тежко било положението в прокуратурата, където се случвало служителите да вадят от джоба си пари за тоалетна хартия.

Заделят 1 млрд. за армията

Модернизацията на армията е една от основните цели на военния министър Ангел Найденов за следващата година. Инвестициите в придобиване и поддръжка на бойната техника ще струва поне между 100 и 290 млн. лева на година. Това е записано в пакета от цели на Въоръжените сили, приет от министър Найденов. По негови думи стремежът на ведомството му е да се осигурят финансови средства за повишаването на бойната подготовка и поддържането на боеготовност на Въоръжените ни сили. Очакваната сума, която правителството ще задели за армията, е над 1 млрд. лева, по думите на военния министър.

✓ Нов режима на ДДС за зърното за ЧНГ

Обратното начисляване на ДДС върху зърнените и техническите култури ще тръгне от Нова година. Механизмът няма да може да влезе в сила от 1 октомври, каквото беше желанието ни, но държим да е от първо число на месеца, каза Людмила Петкова, зам.-министър на финансите.

Най-вероятните дати за въвеждане на новия начин на облагане са 1 декември или 1 януари, обясни тя при дискутиране в бюджетната комисия към парламента на промените в Данъчно-осигурителния процесуален кодекс в края на миналата седмица.

При новия механизъм ДДС при сделки със зърно ще се начислява и внася в хазната от купувача, а не от продавача, както е при останалите стоки. България вече е получила разрешение от ЕС да въведе новия механизъм за срок от три години. Представители на търговците със зърно и фуражи и на мелничарите приветстваха промените и поискаха те да влязат в сила час по-скоро, за да се прекрати нелоялната конкуренция в сектора. В момента големи количества зърно, продадени без фактури, се преработват в нелегално брашно и хляб, което е далеч по-евтино от останалото, обясни шефът на Съюза на мелничарите в България Савина Влахова.

Според нея много измами се правят с плащането на рента в натура. Схемата според Влахова ощетява и собствениците на ниви, и бюджета. Арендаторите предлагат да плащат наема на нивите с произведеното жито, собствениците на земи обаче нямат нужда от него и затова предпочитат да получат купони за хляб, обясни шефката на мелничарите. Според нея така хлябът излиза три пъти по-скъп на собствениците на земи, защото получават рента в натура, много по-ниска от полагащата им се. В същото време големи количества зърно, които били заделени за рента, се продавали на черно. Затова според Влахова контролът върху опитите за източване на ДДС и укриване на данъци ще бъде много по-ефективен, ако се намали ставката на налога за хляба. Фермери пък смятат, че най-големите измами се правят от търговците на жито. Земеделските производители се притесняват, че механизмът за обратно начисляване на ДДС ще намали оборотните им средства. Когато той бъде въведен, земеделците ще трябва да продават стоката си без ДДС, но ще купуват всичко обложено с 20-процентния налог и ще трябва да искат от държавата платеният данък да им бъде възстановен.

Плащаме лихвите към данъчните най-накрая

Задълженията към данъчните ще се погасяват по нов ред. Лихвите по най-старите ни дългове ще се плащат едва, след като сме издължили главницата по всички задължения. Това стана ясно при обсъждане на промените в Данъчно-осигурителния процесуален кодекс в бюджетната комисия. Още една година отсрочка до края на 2014 г. ще се даде на фирмите и гражданите за да подадат заявление в НАП да бъдат отписани задължения им с изтекла давност, натрупани преди 1 януари 2008 г. Предвижда се да се направи и информационна кампания, която да накара хората да проверят дали имат подобни дългове, за да могат да ги отпишат, обясни зам.-министърът на финансите Людмила Петкова.

Фирми сменят софтуера си заради налог

Фирмите, желаещи да въведат отчитане на ДДС на касова основа, ще трябва да подменят софтуера си. Същото ще трябва да направят и в НАП, стана ясно на последното заседание на бюджетната комисия. При отчитане на ДДС на касова основа данъкът ще се внася след плащане по сделката. Механизмът ще бъде въведен от 2014 г. и ще може да се ползва от фирми с оборот до 500 000 евро. Промяната ще затрудни много фирми, опасяват се депутатите. Според зам.-министъра на финансите Людмила Петкова механизмът не е задължителен и всяка фирма трябва да прецени дали е подходящ за нея. Касовата отчетност обаче ще намали междуфирмената задължнялост. Депутатите се притесняват и, че НАП няма готовност за вълна от фирми, желаещи да се регистрират по новия режим. Има такава опасност, но правим всичко възможно, за да се подготвим, казаха от НАП.

✓ 5% по-ниски данъци за доходи до Коледа

Хората, които работят на граждански договори или получават хонорари, за първи път ще могат да ползват отстъпка от 5% за данъците върху доходите, които ще получат от октомври до Коледа. Такава отстъпка, както и досега, ще ползват и адвокати, лекари, нотариуси и всички останали, които се осигуряват сами.

Промяната е, че за първи път през 2013 г. за изплащаните хонорари и суми по граждански договори работодателите няма да удържат авансов данък от 10% за последното тримесечие на годината. Това стана с приетите от парламента промени в Закона за данъците върху доходите на физическите лица. Затова за месеците от октомври до декември хората ще получат по-високи суми по гражданските и авторските си договори. След това обаче тези получени средства трябва да се декларират до 30 април 2014 г. с подаване на годишната данъчна декларация за доходите. Ако декларацията се подаде до 10 февруари 2014 г. и налогът се плати в същия срок, се ползва отстъпка от 5% от данъка за довносяне. По този начин хората, които работят на граждански договори или получават хонорари, за първи път ще могат да ползват отстъпка върху дължимите налози за последното тримесечие на годината. Освен това за времето от сега до 10 февруари те ще могат да разполагат с парите, които досега са им удържали за авансови налози - например да ги сложат на срочен депозит или на популярните напоследък спестовни сметки, където годишната лихва стига до 4%.

С тази лихва и отстъпката от 5% реално хората може да намалят налозите върху доходите си за последното тримесечие с около 6%. Подобна възможност досега имаха само лекарите, нотариусите и останалите хора със свободни професии, които сами се осигуряват и плащат налозите си, тъй като те и досега не плащаха авансови данъци за последното тримесечие на годината. От тази възможност обаче бяха лишени хората, чиито налози се пресмятат и внасят от работодателите. Неудобството при новата схема, е че в началото на 2014 г. хората, които получават средства по граждански договори или хонорари, като например журналисти, писатели и певици, ще трябва сами да пресмятат дължимите данъци и наведнъж да ги внасят в хазната. Те и досега подаваха годишни данъчни декларации, но в тях излизаше, че имат нула лева за довносяне. А сега, след като пратят данъчната си декларация до НАП по пощата, ще трябва да намерят начин и сами да внесат налозите си. Безплатно това може да стане в офисите на банките, които са разкрити в поделенията на НАП. При превеждане на парите от други банкови офиси се плащат такси според тарифата на конкретната финансова институция.

Глоба до 500 лева за хазяи без декларация

Глоба до 500 лв. може да отнасят хазяи, лекари и нотариуси, които не подадат декларация за доходите си до края на октомври. Всички, които сами определят и внасят дължимия авансов данък, трябва да подадат до 31 октомври декларацията образец 4001 за налозите, дължими за доходите от третото тримесечие на 2013 г., припомниха от Националната агенция за приходи. Това са хора, които през третото тримесечие са получили доходи, например в качеството си на хазяи на физически лица, както и нотариуси, адвокати, стоматолози и др. самоосигуряващи се. Декларацията се подава три пъти годишно - до края на месеца след всяко тримесечие. В същите срокове трябва да се внесе и дължимият данък. Само за IV тримесечие на годината авансов данък не се дължи и съответно не се декларира. До 31 октомври декларация трябва да подаде и всяко предприятие или самоосигуряващо се лице, което изплаща на граждани доходи извън тези по трудов договор и е задължено да удържа данък. Това са например доходи по извънтрудови правоотношения или за наем на хазяин, за които се удържа авансов данък от платеща. В тези случаи дължимите авансови налози се внасят и декларират в НАП до края на месеца, следващ тримесечието, през което е изплатен доходът. Само за IV тримесечие на годината фирмите и самоосигуряващите се не удържат авансов данък за изплатените от тях доходи извън заплатите.

Същата декларация се подава и от фирмите за изплатени доходи, които се облагат с окончателни данъци при източника. Това са данъци, удържани върху доходите на чуждестранни граждани (например от възнаграждения за услуги, неустойки, обезщетения, стипендии за обучение в България, доходи от лихви и др.), както и върху някои доходи на местни и чуждестранни граждани, като например дивиденди и ликвидационни дялове.

✓ МВФ: Няма риск за фискалната стабилност на България заради планирания външен заем

Международният валутен фонд не вижда риск за фискалната стабилност на България заради планирания външен заем от правителството. Това заявява в интервю за БНР ръководителят на мисията на МВФ за България Мишел Шанън.

Според нея няма риск на този етап, въпреки че прогнозите за размера на дефицита в бюджета са малко по-високи от преди, но дефицитът все още спазва изискванията на българския закон и правилата на ЕС.

Мишел Шанън уточни, че Фондът е информиран за източниците, от които ще се поема дълга, и че те ще бъдат разнообразени. Оценката за операцията е, че това ще е добре. "Разбира се, въпросът за това как бюджетът ще се развива в средносрочен план, за да посрещне нуждите на България, ще бъде разискван подробно при посещението ни следващия месец", посочи тя.

"Сега ние прогнозираме, че темповете на възстановяване на икономиката в България ще са по-постепенни, отколкото показваше предишния ни анализ", коментира ръководителят на мисията на МВФ за България. "Прогнозата ни за тази година отразява това, което вече видяхме в нейното начало, а именно - много слаб растеж. Очакваме засилване на растежа през второто полугодие, което ще продължи и през 2014 година в средносрочен план", заяви експертът.

"Колкото до вътрешните фактори, виждаме съживяване в някои сектори като търговските продажби на дребно и това е много обещаващо. Няма, обаче възстановяване на размера на инвестициите. Ключов фактор тук са, както продължаващата несигурност около Европа като цяло, така и вътрешните икономически условия. Можем да кажем, че възстановяването ще бъде подпомогнато от българския износ, включително в еврозоната, където вече се наблюдава растеж", допълни тя.

Шанън смята, че важни за възстановяването на растежа ще са инвестициите в публичния сектор. "В миналото сме подчертавали и ще продължаваме да подчертаваме колко е важно да продължи възстановяването на инвестициите, финансирани от ЕС", обясни тя.

По думите ѝ заетостта в България започва да намалява, откакто се случи глобалната финансова криза в края на 2008 г. "От началото на тази година виждаме, че повечето хора започват да си намират работа и като цяло заетостта нараства. Това е съвсем малко подобрение, но е хубаво като начало и ще продължи през следващата година", допълни представителят на МВФ.

"В същото време има технически фактори, които оказват влияние на ръста на безработицата. Тя може да намалее, защото много хора напускат страната, за да намерят работа другаде. Този фактор също влияе на цифрите. Със сигурност тази тема е централна и ще бъде обсъдена с българските власти при следващата ни мисия през ноември", каза още Мишел Шанън.